

GEEN GENADE

('Door hem, met hem en in hem')

'Als ik mijn baard een paar dagen laat staan, voel ik me vuil,' zei Daniël E. Veelbetekenend monsterde hij mijn tronie. Meer dan dertig jaar later zou ik me laten ontdopen. Daniël E. was toen al dood, maar hij zat daar toch voor iets tussen, zonder dat hij dat ooit had durven of kunnen hopen, geloven of zelfs maar beseffen.

Als een gevangene hield ik streepjes bij in een notitieboekje. Eigenlijk doorstreepte ik streepjes. De voldoening was groter. Het leek op schrappen. Van de 22 moest ik er nog 5 schrappen. Ietwat voorbarig deed ik dat met het laatste maandagstreepje.

Ik stopte boekje en potloodje weg en vroeg:

'Baard?'

De maandagtrein wiegde ons richting Brugge. Daniëls dubbelhartige opmerking vatte ik eigenlijk als een compliment op. Ik was een laatbloeiende jobstudent van 20 met een onweerstaanbare drang om een baard te hebben, wat maar dunnetjes lukte. Twee weken al had ik me niet geschoren. Het werd dus blijkbaar al iets.

'Ach, de jeugd,' meesmulde Daniël E. Hij begon droevig uit het raam te staren, weg van mijn kingewas, naar niets, naar het niets dat hij al decennialang voorbij zag glijden, op weg naar Brugge-de-Dode, het Venetië van het Noorden. 'Che Guevara!' lachte ik. Geknars van wisselsporen smoorde mijn woorden. Daniëls grijsblonde lok hupte geschrokken op zijn voorhoofd toen hij even naar mij keek.

Op perron 9 van Brugge splitsten zich onze wegen elke ochtend klokslag 07:45. We mompelden wat en spoedden ons heen. Hij haastte zich met gebogen rug te voet naar een kantorencomplex waar het waanzinnige woord 'kadaster' heilig was. Aan zijn rechterhand zwiepte een kleine tas heen en weer: de pendel van de administratieve underdog. Ikzelf holde zo de sissende muil van een stadsbus in, die me naar een mufte kantorenverdieping in de Clarastraat bracht. Wat ze daar in hemelsnaam uitvraten, heb ik nooit goed geweten. Ik werd er in de zolderarchieven ondergebracht en sleet er een maand lang de dodelijkste uren van mijn leven. Daar leerde ik mijn heilige woord van die zomer: 'compensatiekas'. Van al het roemrijks dat Brugge eeuwenlang was overkomen, ontwaarde ik alleen maar welgeteld 46 dakpannen, tenminste als ik al op de tippen van mijn tenen stond. Voor de rest staken honderden ladekasten om de haverklap hun

tong naar mij uit, telkens als een bediende naar boven kwam om een dossier op te halen of weer af te leveren. Een praatje kon er zelden af, want op elke verdieping hokten kapo's, gewapend met polshorloges.

'Welk lot is treingezel Daniël E. beschoren, al die jaren al? Is dat het bestaan op aarde, leven genoemd?' dacht ik soms, wanneer de gruwel van stofsneeuw in namiddagzon en een secondewijzer in slow motion midscheeps toesloegen. 'Wat doet hij daar om den brode op die kadasterdiensten? Waarom wil deze oude vrijgezel op die manier zijn geld verdienen? Ik heb er hier omwille van de centen een maand opzitten en sterf bijna ter plekke.'

De laatste drie werkdagen van augustus diende zich een bloedmooie vervangster voor mij aan. Ik kreeg instructies om haar in te wijden in de geheimen van het zolderarchief. Ze zou daar de maand september doorbrengen, want ze was een vooralsnog werkloze pas afgestudeerde politicologe, wier pa iets beduidends betekende ter hoogte van het begrip 'compensatiekas'. Ze had geld nodig voor een grote reis. Plotseling wemelde mijn zolder van mannelijk ongedierte.

'Twee-, drieëntwintig, schat ik,' deelde ik Daniël E. op mijn voorlaatste werkdag mee, als antwoord op zijn vraag naar de leeftijd van mijn vervangster.

'Een politicologe zonder werk. Blond.'

Ik keek hem onderzoekend aan, om te controleren welk effect dat laatste woord bij hem sorteerde, maar hij deed weerkaatsend krek hetzelfde, zodat we geen van beiden een spier vertrokken.

'Ja, het is moeilijk om werk te vinden heden ten dage,' zei Daniël dan zuchtend.

'Ook voor vrouwen, zelfs met een diploma.'

Hij wendde zich naar het raam teneinde er weer eindeloos droevig doorheen te staren. Of monsterde hij stiekem zijn eigen weerkaatsing? Zoals ik dat vaak deed? Kon Daniël E. op zijn leeftijd nog op ijdelheid worden betrapt?

En de zomer denderde voorbij *'als een trein geurend naar hout en teer'*. Ik scheidde van mijn studentenwerkplek en van de werkloze politicologe als een hond van zijn drol. Op de allerlaatste heenreis met bestemming Brugge drukte ik op perron 9 Daniël E. de hand ten afscheid. 22 augustusochtenden hadden we tegenover elkaar in de trein gezeten. Ondanks het verschil in leeftijd en een totaal andere leefwereld hadden we het best wel met elkaar kunnen vinden, al bespeurde ik af en toe wat wrevel bij hem. Tot mijn eigen verbazing deed het me wat toen ik zijn gebogen rug en grijsblonde hoofd dobberend op de pendelaarszee zag verdwijnen. Vanavond zou hij net zo gebogen terugkeren, op weg naar zijn thuis: een kamer in het huis van zijn zus, die drie kinderen had en een man met een druk beroep.

Bij mij thuis kenden ze Daniël E. ook. Mijn ma had ooit nog met die zus van hem in een naaiatelier gewerkt. Ze waren vriendinnen gebleven. Het publieke geheim van Daniël betrof het feit dat hij ooit voor priester had 'gestudeerd', maar dat er zich onderweg een ernstige kink in de kabel had voorgedaan, zodat hij de studies verbroken had. Wat die carrièreknobbel juist inhield, kwam ik niet te weten. Zijn zus kwam nog geregeld bij ons aan huis: een supernerveuze vrouw die razendsnel sprak en schichtig bewoog. Haar broer daarentegen had ik leren kennen als de kalmte zelve.

Door het aanbreken van het nieuwe academisch jaar verdween Daniël E. al vlug uit mijn gedachten. Ik associeerde hem immers vooral met een saaie eindeloze maand studentenwerk. Er lagen leukere dingen in het verschiet. Ik begon aan een actief leven met alle bekende ingrediënten. Beroepshalve kwam ik nog in mijn geboortestadje, maar wonen deed ik er niet meer.

Enkele decennia later las ik Daniëls overlijdensbericht bij mijn bejaarde ouders thuis. Het was een wereldlijke kennisgeving, waarop elk spoor van een kruis ontbrak. Ik woonde in naam van mijn ouders de afscheidsdienst in het crematorium bij. Ze keken opgelucht toen ik het ze voorstelde, want een teraardebestelling moest volgens hen eerst een kerk passeren. Ook met verassing hadden ze problemen.

De reeds fel door de tijd getekende zus van Daniël deelde gedachtenisprentjes uit. Op de foto was Daniëls grijsblonde lok niet meer zo uitdrukkelijk aanwezig. Toen iedereen de keerzijde van het prentje begon te lezen, goldden er schokken van ontzetting door het kleine gezelschap. Gelijk begon de zus hartverscheurend te wenen; ze werd onmiddellijk door haar zoon naar de auto geleid. We bleven met een twintigtal nabestaanden als aan de grond genageld achter.

Daniël E. had in een zelfgeschreven summiere tekst de Kerk en haar dienaars met enkele pijnlijke welgemikte slagen aan het kruis genageld. Hij kende geen genade voor de rukkende biechtafnemers, kwijlende huichelaars, zwartgerokte verkrachters en met bloed en zaad bevlekte soutanedragers die de mensen verplichtten op de mooiste ogenblikken van de week naar hun kille kerken te komen om boete te doen en die op de topmomenten van zovele mensenlevens met hun geile poten de zaak meenden te moeten bekruisen in de naam van een vage god. Hij besloot met de publieke 'bekentenis' dat herhaalde verkrachting door een zwartrokdocent aan het seminarie er de oorzaak van geweest was dat hij ooit zelf de priesterstudies gestaakt had. In naam van de mensheid en de menselijkheid walgde hij van het beroep van eredienaar van de heer, waarbij hij geen heilige hoofdletters gebruikte.

Daniël E. had zijn daad gesteld toen er nog geen sprake was van de misdaden die de Kerk met vals zalvende bezweringen en mantels van huichelarij en vergoelijking en vergetelheid en ontkenning en verjaring toedekte.

Elk jaar bezocht ik de nieuwe begraafplaats in mijn geboortestadje. Die lag vier kilometer buiten het centrum, op weg naar de kust. Honderden identieke witte grafstenen stonden er in een streng gelid, als het gesneuvelde leger van god. Ik had de gewoonte mijn doden eens per jaar te gaan groeten. Toen ik de zomer na de verassing van Daniël E. op weg naar de kust weer even halthield ter hoogte van de stedelijke begraafplaats, stond ik andermaal voor een verrassing. Op zijn gedenkplaat in een van de vele zuilen prijkte in duidelijke hoofdletters die tegen weer en wind bestand waren:

GEEN GENADE

‘Goed zo, Daniël,’ mompelde ik, en ik wreef grinnikend over mijn stoppelbaard.

Enkele jaren later liet ik me ontdopen. Ik deserteerde met volle verstand en bewustzijn uit dat ridicule leger van god met zijn dubbelzinnige metaforen, hautaine retoriek, valse nederigheid en gelijkhebbende voorschriften. Het was in de tijd van algehele ontredde. De golf van seksueel kindermisbruik door priesters deed de samenleving gruwen en rillen tot op het bot. De minister van Justitie kwam maanden te laat met maatregelen, het land was politiek uiteen aan het vallen (waar zat ‘mijn’ politicologe om dat te verklaren?), de kardinaal slaagde er niet eens in volmondig openbaar mea culpa te slaan en de bisschop van Brugge (*of all places, Daniël!*) was ver weg gevluucht ‘in het verborgene om zich te bezinnen over zijn leven en toekomst’, want de zaken waren verjaard. Onkunde, pretentie, valse nederigheid: hoog wapperden ze in de nationale tricolore.

België stevende ijlings op ontbinding af. Het druilerige driehoekje met zijn zovele regerinkjes van paljassen en charlatans werd onregeerbaar, terwijl het in het buitenland vooral bekend stond voor zijn zedenschandalen. Het werd een leeuwenkuil, waarin mensen als Daniël levenslang aan het sterven waren, een bestaan op later en dood uitzittend.

To do.

Voor mezelf staat het vast: na het ontdopen volgt het emigreren.